

Onderwerp

Gedragscode en meldingsprotocol integriteit politieke ambtsdragers 2025 gemeente Nijmegen

Opsteller	Sandra Ruta	Collegebesluit	n.v.t.
Programma	Bestuur en Organisatie	Behandeldatum Raad	28 mei 2025
Portefeuillehouder	H.M.F. Bruls	Status	Openbaar

Samenvatting

In Nijmegen willen gemeenteraad, college en burgemeester een bestuur zijn waarin onze inwoners vertrouwen stellen. We nemen verantwoordelijkheid en we zijn bereid verantwoording af te leggen. We gaan zorgvuldig om met de bevoegdheden die ons zijn toevertrouwd. We kijken naar elkaar om en we laten ons aanspreken.

De nieuwe gedragscode die we hier vaststellen, beschrijft welke afspraken we maken op een aantal gebieden die daarbij relevant zijn. Op deze manier maken we ons gewenste handelen concreet.

Tegelijkertijd zegt de code niet alles, omdat het naleven van regels meer is dan ze opschrijven. Het is daarnaast immers nodig dat wij volgens deze normen willen handelen (ook als niemand het ziet) en dat we elkaar scherp houden én bemoedigen om dit te doen.

Daar geven we gevolg aan door de gedragscode eens per jaar te agenderen en bespreken en door het onderlinge gesprek over integer handelen voortdurend te stimuleren.

Voorstel

1. De gedragscode en het integriteitsprotocol voor politieke ambtsdragers 2025 van de gemeente Nijmegen vast te stellen. Het meldingsprotocol regelt hoe te handelen bij een mogelijke integriteitsschending. In de gedragscode wordt aandacht besteed aan:
 - Het voorkomen van belangenverstrengeling
 - De omgang met geschenken en uitnodigingen
 - De omgang met gemeentelijke voorzieningen
 - De omgang met informatie
 - De omgangsvormen en het politieke samenspel
2. De Gedragscode Politieke Ambtsdragers Gemeente Nijmegen 2013 in te trekken.
3. Met gemeenteraden in de regio te verkennen om gezamenlijk een vertrouwenspersoon sociale veiligheid voor politieke ambtsdragers aan te stellen.

Aanleiding

De Gemeentewet regelt dat de gemeenteraad voor zichzelf en voor het college en de burgemeester een gedragscode vaststelt.

De vorige gedragscode dateerde uit 2013 en was daarom aan actualisatie toe. Want de samenleving is veranderd, het denken over wat belangrijk is bij integriteit, is doorgegaan en het is nuttig om de code in begrijpelijke taal op te schrijven. Verder is een meldingsprotocol ontwikkeld. Het protocol heeft als vertrekpunt dat politieke ambtsdragers aanspreekbaar zijn en elkaar aanspreken op gedrag. Het is belangrijk dat dit zorgvuldig gebeurt. Het protocol beschrijft de stappen die daarbij gezet worden.

Beoogde impact

De gemeenteraad wil met de nieuwe gedragscode de integriteit van het gemeentebestuur bevorderen en aan politieke ambtsdragers een richtsnoer bieden hoe te handelen bij veel voorkomende vragen en dilemma's. Dit sluit aan bij de ambitie 'We zijn een betrouwbare en omgevingsbewuste gemeente' in het programma Bestuur en Organisatie en daarbinnen bij de doelen 'Besluiten zijn democratisch en zorgvuldig genomen en integraal afgewogen' en 'ons handelen is ethisch en in lijn met wet- en regelgeving'.

Het doel van het protocol is om een zorgvuldige handreiking te bieden in situaties waarin er vragen of twijfels zijn over voorgenomen of getoond gedrag. Juist dan is het van belang om terug te kunnen vallen op gezamenlijk afgesproken spelregels. Dat biedt de beste waarborgen voor alle betrokkenen, voor waarheidsvinding en voor 'procedurele rechtvaardigheid' (worden de juiste procedures gebruikt en worden ze juist toegepast, wordt er inzicht geboden in wat er gebeurt en waarom).

Argumenten

Om een aantal redenen is het vaststellen van een nieuwe gedragscode gewenst:

- Er zijn de nodige aanpassingen geweest in landelijke wet- en regelgeving rondom integriteit;
- Onze samenleving is voortdurend in beweging; een gedragscode is na twaalf jaar 'oud'. Ontwikkelingen bij gebruik van social media en omgangsvormen hebben een duidelijker plek in de code gekregen;
- We willen een prettig leesbare, frisse en compacte code;
- Deze nieuwe code richt zich niet alleen op het omschrijven van wat niet mag, maar beschrijft ook welk gedrag juist gewenst is;
- Er is behoefte aan een protocol waarin de te doorlopen procedures bij een vermoeden van een integriteitsschending of ervaren ongewenst gedrag is uitgeschreven. Dat is nu opgenomen.
- De gemeente Nijmegen had nog niets geregeld rondom een vertrouwenspersoon voor politieke ambtsdragers. Daarover worden hier nu keuzes gemaakt.

Onderdeel van het proces van totstandkoming waren enkele bijeenkomsten met raad, college en burgemeester. Verder is er gewerkt met een klankbordgroep vanuit de raad en het college.

Onderzoek met regionale raden naar het gezamenlijk aanstellen van een vertrouwenspersoon

Wij stellen voor om samen met gemeenteraden in de regio te onderzoeken of er gezamenlijk een vertrouwenspersoon sociale integriteit kan worden aangesteld.

Hiermee doen wij recht aan de toegenomen aandacht voor sociale veiligheid en sociale integriteit, ook binnen de politiek-bestuurlijke context (binnen politieke partijen zijn vertrouwenspersonen overigens regelmatig wel beschikbaar).

De vertrouwenspersoon is bekend in de context van werkgever-werknemer. Voor politieke ambtsdragers is de vertrouwenspersoon daarmee een figuur waarbij goede afspraken moeten worden gemaakt over mandaat/taken en verantwoordelijkheden. Overigens is een vertrouwenspersoon geen klachtinstantie en daarmee ook geen vervanging voor bestaande klachtenprocedures.

De praktijk is dat vertrouwenspersonen in een arbeidsrechtelijke context twee aandachtsgebieden hebben: sociale integriteit (ondersteuning bij ongewenste omgangsvormen) en zakelijke integriteit (ondersteuning bij vermoedens van niet-integer handelen). Bij omgangsvormen is de persoon die naar de vertrouwenspersoon stapt veelal klager (slachtoffer van het gedrag) en bij niet-integer gedrag is de persoon die naar de vertrouwenspersoon stapt veelal melder (getuige of ontdekker van het gedrag).

We kiezen ervoor om alleen op het gebied van sociale integriteit een vertrouwenspersoon te zoeken. Bij zakelijke integriteit hebben de burgemeester (bevooreraar bestuurlijke integriteit), de griffier en de secretaris (eerste adviseurs van raad respectievelijk college) veelal al een rol en is het minder wenselijk dat raads- en collegeleden de stap naar de burgemeester en griffier of secretaris overslaan. Bovendien ligt besloten in de rol van vertrouwenspersoon dat deze vooral procesmatig adviseert en handelingsopties schetst – en minder dat inhoudelijk advies wordt gegeven.

We kiezen er ook voor om deze vraag samen met gemeenteraden in de regio te verkennen. Dat heeft meerwaarde gezien de omvang van de mogelijke opdracht.

Kanttekeningen

Zoals hierboven al aangegeven, is het vastleggen van afspraken en het benoemen van duidelijke normen op het gebied van integriteit belangrijk. Tegelijkertijd is de gedragscode niet bedoeld als een checklist, waarbij we ‘goed zitten’ als we op alle punten groene vinkjes kunnen zetten. De code benoemt veel voorkomende kwesties en werkt deze uit aan de hand van voorbeelden. Maar er zullen zich voortdurend situaties voordoen die hier niet beschreven staan, en waarin toch van een politieke ambtsdrager een morele afweging op zijn plaats is: wat is nu goed om te doen? De code is dus juist ook bedoeld als een uitnodiging tot zelfreflectie en tot het blijven voeren van een open en zorgvuldig gesprek met elkaar.

Financiën

De uitvoering van dit voorstel kan plaatsvinden binnen de bestaande budgetten voor gemeenteraad, college en burgemeester binnen het programma Bestuur en Organisatie. Dat geldt ook voor de kosten van een eventueel aan te stellen vertrouwenspersoon.

Vervolg

Raadsvoorstel

Na vaststelling door de gemeenteraad wordt de gedragscode bekend gemaakt op overheid.nl.

Jaarlijks wordt de code geagendeerd voor een gesprek in de gemeenteraad en voor een themabespreking in het college. Daarbij maken we zoveel mogelijk gebruik van concrete casuïstiek en dilemma's die we in de praktijk tegenkomen.

Bij aanvang van een nieuwe bestuursperiode en bij het starten van nieuwe politieke ambtsdragers krijgt ieder een exemplaar van de code uitgereikt.

De raad wordt geïnformeerd en zo nodig wordt een voorstel voorgelegd over de vertrouwenspersoon.

Bijlagen

Gedragscode en integriteitsprotocol politieke ambtsdragers 2025 gemeente Nijmegen